

Minister Edukacji i Nauki

Przemysław Czarnek

DWST-WPZN.5027.53.2023.DC
Warszawa, 30 czerwca 2023 r.

Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

odpowiadając na pismo z 12 czerwca 2023 r. (znak: VII.7037.30.2023.AT) dotyczące sposobu prowadzenia postępowań wyjaśniających i dyscyplinarnych wobec nauczycieli, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Zgodnie z art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2023 r. poz. 984), w sprawach dyscyplinarnych nauczycieli orzekają komisje dyscyplinarne:

- 1) w pierwszej instancji:
 - a) komisja dyscyplinarna przy wojewodzie właściwa dla nauczycieli wszystkich szkół funkcjonujących na terenie województwa,
 - b) komisja dyscyplinarna przy ministrze właściwym do spraw oświaty i wychowania właściwa dla nauczycieli, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1a;
- 2) w drugiej instancji:
 - a) odwoławcza komisja dyscyplinarna przy ministrze właściwym do spraw oświaty i wychowania,
 - b) odwoławcza komisja dyscyplinarna przy ministrze właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Natomiast stosownie do treści art. 78 ust. 2 ww. ustawy członków komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji, o której mowa w art. 77 ust. 1 pkt 1 lit. a, oraz członków odwoławczej komisji dyscyplinarnej powołuje, odwołuje oraz ustala ich liczbę, w drodze zarządzenia, odpowiednio wojewoda, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania lub minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Jednocześnie, w myśl art. 80 ust. 1 ww. ustawy organ, przy którym działa komisja dyscyplinarna, powołuje spośród członków komisji dyscyplinarnej przewodniczącego komisji oraz co najmniej dwóch jego zastępców.

Ponadto ustawa – Karta Nauczyciela określa wymogi, które musi spełnić członek komisji dyscyplinarnej oraz wskazuje organy uprawnione do przedstawienia organowi właściwemu do powołania komisji (tj. wojewodzie, ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania lub ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego) kandydatów na członków komisji dyscyplinarnej.

Zgodnie bowiem z treścią art. 78 ust. 1 ww. ustawy, członkiem komisji dyscyplinarnej może być nauczyciel:

- 1) który posiada stopień nauczyciela mianowanego albo dyplomowanego;

- 2) który posiada co najmniej pięcioletni staż pracy pedagogicznej w przedszkolu, szkole lub placówce, publicznej lub niepublicznej, lub innych jednostkach organizacyjnych, o których mowa w art. 1 ust. 1;
- 3) który ma pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z praw publicznych;
- 4) który nie był skazany prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 5) który nie był prawomocnie ukarany karą dyscyplinarną;
- 6) wobec którego nie toczy się postępowanie karne w sprawie o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub postępowanie dyscyplinarne;
- 7) który posiada nieposzlakowaną opinię.

W myśl art. 78 ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela kandydatów na członków:

- 1) komisji dyscyplinarnych pierwszej instancji mogą zgłaszać:
 - a) rady pedagogiczne szkół objętych właściwością danej komisji dyscyplinarnej, spośród nauczycieli zatrudnionych w danej szkole,
 - b) organy sprawujące nadzór pedagogiczny, spośród pracowników zatrudnionych w tych organach,
 - c) organy właściwych wojewódzkich struktur reprezentatywnych związków zawodowych zrzeszających nauczycieli w rozumieniu ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego;
- 2) odwoławczej komisji dyscyplinarnej mogą zgłaszać:
 - a) organy sprawujące nadzór pedagogiczny spośród pracowników zatrudnionych w tych organach oraz nauczycieli zatrudnionych w szkołach objętych właściwością danego organu spośród kandydatów zgłoszonych przez rady pedagogiczne tych szkół,
 - b) organy reprezentatywnych związków zawodowych zrzeszających nauczycieli w rozumieniu ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego.

Stosownie zaś do treści art. 78 ust. 4 tej ustawy organ zgłaszający kandydata na członka komisji dyscyplinarnej przedstawia uzasadnienie rekomendujące daną osobę do pełnienia obowiązków członka komisji dyscyplinarnej.

Natomiast zgodnie z art. 81 ust. 1 i 2 ustawy – Karta Nauczyciela komisja dyscyplinarna pierwszej instancji orzeka w składzie 3 członków, a odwoławcza komisja dyscyplinarna orzeka w składzie:

- 1) 3 członków, jeżeli komisja dyscyplinarna pierwszej instancji wydała orzeczenie o ukaraniu karą dyscyplinarną, o której mowa w art. 76 ust. 1 pkt 1-3;
- 2) 5 członków, jeżeli komisja dyscyplinarna pierwszej instancji wydała orzeczenie o ukaraniu karą dyscyplinarną, o której mowa w art. 76 ust. 1 pkt 4.

Ponadto ustawa – Karta Nauczyciela w art. 81 ust. 5 stanowi, że przewodniczący komisji dyscyplinarnej wyznacza skład orzekający w danej sprawie, w tym przewodniczącego składu orzekającego.

Na podstawie art. 83 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela organ, przy którym działa komisja dyscyplinarna, powołuje rzecznika dyscyplinarnego i co najmniej dwóch jego zastępców, spośród pracowników urzędu obsługującego ten organ. Stosownie zaś do art. 83 ust. 4 ww. ustawy organ, przy którym działa komisja dyscyplinarna, może odwołać rzecznika dyscyplinarnego i jego zastępców w każdym czasie z ważnych powodów.

Jak wynika z powyższego, komisje dyscyplinarne orzekają w dwóch instancjach. W pierwszej instancji orzekają komisje dyscyplinarne przy wojewodach, które swoim zakresem działania obejmują nauczycieli wszystkich szkół na terenie danego województwa. W drugiej instancji orzekają zaś odwoławcze komisje dyscyplinarne:

- 1) przy ministrze właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego – dla nauczycieli szkolnictwa artystycznego;
- 2) przy ministrze właściwym do spraw oświaty i wychowania – dla pozostałych nauczycieli.

Z powyższego wynika również, że niezależnie od tego czy są to komisje dyscyplinarne pierwszej instancji, czy też odwoławcze komisje dyscyplinarne, właściwymi do powołania zarówno członków tych komisji, jak i rzeczników dyscyplinarnych przy tych komisjach są organy, przy których działają te komisje. Wyznaczenie zaś składu orzekającego w danej sprawie należy do wyłącznych kompetencji przewodniczącego odpowiednio komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji oraz przewodniczącego odwoławczej komisji dyscyplinarnej. Natomiast do komisji dyscyplinarnych powoływani są nauczyciele, którzy spełniają wymogi określone przepisami prawa, jak również którzy cieszą się autorytetem i obdarzeni są zaufaniem środowiska oświatowego.

Tak więc w przypadku:

- 1) komisji dyscyplinarnej przy wojewodzie - powołanie, odwołanie, ustalanie liczby członków tej komisji oraz powołanie spośród jej członków przewodniczącego i co najmniej dwóch jego zastępców, a także powołanie rzecznika dyscyplinarnego i co najmniej dwóch jego zastępców oraz ich odwołanie należy do kompetencji właściwego wojewody,
- 2) odwoławczej komisji dyscyplinarnej przy ministrze właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz odwoławczej komisji dyscyplinarnej przy ministrze właściwym do spraw oświaty i wychowania - powołanie, odwołanie, ustalanie liczby członków tej komisji oraz powołanie spośród jej członków przewodniczącego i co najmniej dwóch jego zastępców, a także powołanie rzecznika dyscyplinarnego i co najmniej dwóch jego zastępców oraz ich odwołanie należy do kompetencji właściwego ministra.

W sytuacji gdy wojewoda zawarł z kuratorem oświaty porozumienie, którego przedmiotem jest powierzenie spraw związanych z powoływaniem rzecznika dyscyplinarnego i jego zastępców oraz komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji, wówczas rzecznika i jego zastępców spośród pracowników kuratorium oświaty a także członków tej komisji powołuje i odwołuje właściwy kurator oświaty.

Uprzejmie wyjaśniam, że powierzenie przez wojewodów kuratorom oświaty spraw związanych z powoływaniem komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli oraz rzeczników dyscyplinarnych i ich zastępców w drodze porozumień następuje zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Porozumienia tego rodzaju mogą bowiem być zawierane na podstawie art. 20 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2023 r. poz. 190); stanowią one porozumienie dwóch organów administracji publicznej, z których jeden (wojewoda) przekazuje do wykonania przypisane mu ustawowo zadania drugiemu organowi (kuratorowi oświaty), który z kolei przyjmuje je do wykonania zgodnie z treścią zawartego porozumienia.

Tak więc na mocy omawianego porozumienia wojewoda może powierzyć kuratorowi oświaty zadania organu, przy którym działa komisja dyscyplinarna dla nauczycieli, wskazane w rozdziale 10 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela oraz w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu prowadzenia postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego wobec nauczycieli oraz wznawiania postępowania dyscyplinarnego (Dz. U. poz. 741).

Decyzja o skorzystaniu z takiej formy delegowania wykonywania zadań publicznych pozostaje w wyłącznych kompetencjach wojewody. Z informacji posiadanych przez Ministerstwo Edukacji i Nauki wynika, że praktyka w tym zakresie nie jest jednolita i z powyższej możliwości skorzystała tylko część wojewodów.

Trzeba podkreślić, że kurator oświaty jest organem zespolonej administracji rządowej w województwie, który wykonuje na obszarze województwa zadania i kompetencje w zakresie oświaty w imieniu wojewody (art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, Dz. U. z 2023 r. poz. 900). Zadania powierzane w drodze wspomnianego wyżej porozumienia są zatem merytorycznie spójne z jego ustawowymi zadaniami.

Ponadto wyjaśnić należy, że w obowiązującym stanie prawnym rzecznik dyscyplinarny oraz jego zastępcy nie są samodzielnymi organami i nie podejmują autonomicznych decyzji w danej sprawie. Działają oni bowiem w imieniu organu, który ich do tej funkcji powołał i są związani jego poleceniami, o czym stanowi art. 83 ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela. Dlatego też wiele czynności rzecznika dyscyplinarnego wymaga zatwierdzenia przez ten organ. Natomiast komisje dyscyplinarne pierwszej instancji, jak i odwoławcze komisje dyscyplinarne, na mocy art. 85a ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela są niezawisłe w zakresie orzekania. Niezawisłość komisji dyscyplinarnych oznacza, że ich członkowie przy orzekaniu podlegają wyłącznie obowiązującym przepisom prawa i własnemu wewnętrznemu przekonaniu oraz są wolni od jakichkolwiek wpływów i nacisków zmierzających do załatwienia rozpatrywanej sprawy w określony sposób.

Jednocześnie pragnę podkreślić, że niezależnie od tego czy wojewoda czy też na mocy porozumienia, o którym mowa powyżej, kurator oświaty powołuje komisję dyscyplinarną pierwszej instancji oraz rzecznika dyscyplinarnego i jego zastępców, w ramach prowadzonego postępowania wyjaśniającego oraz postępowania dyscyplinarnego odpowiednio nauczyciel, którego dotyczy postępowanie wyjaśniające, oraz obwiniony powinni mieć zapewnione prawo do poznania dokładnego określenia zarzucanego czynu uchybiającego godności zawodu nauczyciela lub obowiązkowi określonym w art. 6 ustawy – Karta Nauczyciela, złożenia wyjaśnień, zapoznania się z aktami sprawy oraz wypowiedzenia się co do każdego zeznania świadka, opinii biegłego lub innego dowodu, a także zgłaszania wniosków o dopuszczenie nowych dowodów, czy też rozstrzygnięcia wątpliwości na korzyść obwinionego.

Z wyrazami szacunku

Przemysław Czarnek
Minister
/ – podpisano cyfrowo/